

Nr 42.

Av herr **Ingvarsson m. fl.**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om Karlskrona örlogsvarvs modernisering och ställande under civil ledning.

Ett av de spörsmål, som på senare tiden i alldeles särskilt hög grad lagt beslag på den allmänna uppmärksamheten, rör möjligheten av försvarskostnadernas nedbringande. Om önskvärdheten härav torde flertalet av vårt lands invånare vara fullkomligt ense, ehuru meningarna kunna divergera i fråga om sättet. I ett avseende borde man emellertid kunna enas, nämligen däruti att satsen om den sparade penningens likvärdighet med den förtjänade gäller likaväl beträffande statens som i fråga om den enskilde individens finanser. Följaktligen böra lämnade anslag användas så, att de åstadkomma största möjliga gagn för det avsedda ändamålet.

Ett anslag, å vilket besparing ovilkorligen bör kunna äga rum, är det som lämnas till flottans nybyggnad och underhåll. En del på senare tiden timade, väl kända händelser visa, att staten kan få utbetala avsevärda summor för fartygsbygge fullkomligt i onödan, därest icke den största försiktighet iakttages. Åtskilliga exempel under senare åren utvisa huru enskilda företag sökt driva upp priserna vid beställningar från och leveranser till staten. Bästa sättet att undvika en dylik prisuppskrivning är tydligen, att staten i största möjliga utsträckning gör sig oberoende av enskilda företagare. Detta kan bl. a. utan större svårigheter ske i fråga om flottans nybyggnad och underhåll. Staten har i Karlskrona örlogsvarv nedlagt högst avsevärda kapital, och den undersökning, som nyligen på ort och ställe företogs av en engelsk fackman i skeppsbyggeri, utvisade, att varvet, utan större kostnader, kan sättas i stånd så att det fullt mäter

sig med de enskilda varven och därtill blir dem överlägset i fråga om för flottans räkning erforderliga resurser. Jämväl önskvärdheten av statens fullkomliga oberoende av enskilda intressen i andra avseenden gör en dylik förändring av behovet påkallad.

Men skall syftet med en dylik förändring — icke blott oberoende av enskilda, utan jämväl planmässighet och sparsamhet med tillgängliga medel — uppnås, erfordras samtidigt en annan förändring, nämligen den att varvets administration ställes under *civil ledning*. Med all aktning för den nuvarande ledningen, är den dock icke i första hand utbildad för att ekonomiskt förvalta ett stort, modernt industriföretag. Och vad den tekniska utbildningen angår torde även denna behöva bättre tillgodoses. Marinens ingenjörer äro tvivelsutan kompetenta och dugande män på sina respektive områden, men speciellt utbildade som skeppsbyggare torde de vare sig teoretiskt eller praktiskt mycket sällan vara, om ock en del av dem studerat *även* den saken. Skall emellertid ett företag, icke minst ett skeppsvarv, i vår tid kunna drivas fullt rationellt och icke draga onödiga kostnader, måste det ledas av fackmän, av specialister, som ägnat sig helt, envar åt sitt särskilda område av det gemensamma arbetet. En dylik specialutbildning har hittills, på grund av statens begränsade verksamhetsområden, icke kunnat förekomma annat än inom privatindustrien, och därför måste staten, för så vitt en modernisering av varvet skall medföra avsett resultat, anställa civil administrativ och delvis även teknisk ledning. I de grenar av varvets verksamhet åter, där marinens personal är speciellt sakkunnig bör den ju utan svårighet kunna tjänstgöra i samarbete med sina civila kolleger och i administrativt hänseende under ledning av den civila förvaltningen.

Verksamhetens rationella bedrivande beror emellertid icke enbart på ledningen, den beror i mycket hög grad även på arbetarne. Den engelska skeppsbyggnadsexpert som besökt karlskronavarvet, framhöll ju också nödvändigheten av att hitförskaffa ett antal modernt utbildade skeppsbyggnadsarbetare. En dylik utväg torde emellertid icke vara nödvändig, därest arbetsförhållandena omläggas i mera praktisk riktning. Att inom landet befintliga, fackkunniga arbetare icke söka sig till örlogsvarvet, beror nog framför allt på en del mindre lämpliga anordningar därstädes. Sålunda lyda arbetarne under krigslagarne, vilket ju icke i och för sig behövde betyda så mycket, men som dock, icke minst på grund av våra krigslagars ålderdomligt drakoniska stränghet, väcker motvilja hos varje fri människa. Avlöningen är även i en del fall ganska låg, och stundom

godtycklig, d. v. s. utan normerande bestämmelser, vartill kommer för personalen synnerligen opraktiska avlöningsterminer. Det ena som det andra verkar skrämmande på dugliga arbetare, liksom det nedsätter intresset hos varvets nuvarande personal, bland vilken eljest finnes mycken duglighet, som under andra arbetsförhållanden snart nog skulle utveckla sig till erforderlig arbetsskicklighet, även om kraven ställdes högre.

Ehuru man väl har anledning tro att krigsfartygsbyggandet skall avtaga mer och mer tills det fullständigt upphör och flottans underhåll följaktligen icke längre ifrågakommer, äro de här påyrkade förändringarne därför icke mindre nödvändiga. Staten äger redan andra fartyg än de som avsetts för krigsbruk, nämligen sina ångfärjor, och det är väl endast tidsfrågor när dessa bli flera, liksom när andra fartyg för fredliga ändamål behöva byggas och underhållas. Dessutom utför örlogsvarvet redan nu i vissa fall reparationer åt privata skeppsrederier, och något hinder för denna verksamhets utvidgning till jämväl skeppsbyggeri torde icke finnas. Tvärtom finnes åtskilligt som talar därför. Ett fullt modernt och väl utrustat skeppsvarv under duglig ledning behöves sålunda alltid, och en framsynt finanspolitik kan därför icke längre undgå att taga denna fråga i allvarligt övervägande.

På grund härav hemställes,

att Riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en allsidig utredning rörande Karlskrona örlogsvarvs modernisering och ställande under civil ledning, administrativt, och i de delar, där så lämpligen kan ske, även tekniskt, i syfte att å varvet utföra erforderligt nybyggnads- och underhållsarbete för flottan, liksom, i den mån så kan ske, annat jämförligt arbete, samt för Riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 22 januari 1913.

J. A. Ingvarsson.

Oskar Kloo.

Herm. Lindqvist.